

מסורת הש"ם

(א) נאָזות פֿ״ב מ״ד; (ב) וַיֹּמַא ט, א; (ג) יֵלֵא וְאִמֶּר, (ד) נִרְיָה יֵא, יִצְמֹת סד״; (ה) נִשְׁתַּל מ״ק ט, סַנְדֶרֶץ; (ו) קִדּוּשִׁין ג: ו׳ ע״נ, (ז) נִקְמָן לֵב מִדָּה ט, (ח) נִקְמָן ג: א; (ט) מוֹסַפֶּת פֿ״ג ה״ג; לַעֲלֹ כו: נִקְמָן לֵב מַעֲמִית ג,;

→

תורה אור השלם

1. ובשוב צדיק מצדקתו וְעָשָׂה עוֹל כְּכֹל הַתְּרֻעּוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה וְהָשִׁיעַ וְעָשָׂה וְחַי כֹּל צְדָקָתוֹי אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא תִזְכָּרָה בַּמַּעֲלֹ אֲשֶׁר קָעַל וּבִתְקַאֲתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בְּמִ יָמָיו: יִחְזָקֵאל יח

→

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה לייט ווי' מתילתין, י"ב לעיל כפ"ק דף ג' וע"ש תוס' מ"ה ה"ה לך: (ס) י"ה מפני ווי' היינו דוקא בספק התפלל אלל בודאי התפלל אוקמינ:

→

הגהות הגר"א

[א] ברום נקאל אתה תפנה, י"ב כי אתה עושה בכל יו', גי' רי"ק פ"ה ויעין רמז"ס:

→

מוסף רש"י

גמירי. מקורם מחזיתיו (פסחים ב:) מסורת כר"י מרכזית (טוסה ח). בראש השנה נפקדה שרה רחל ורחבה. נא זכרונם לטובה וגורו עליהם הייון (ו"ה יא. וכענין יבמות סד). כ"ד רגנות. רנה תפלה תחנה כמובן כמובין תתפלת שלמה עד כ"ה, וי"א כ"ד ברכות דמעתי, ולא נהילא (שבת ז). אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. להכללה כמובא שנתות ואינו כוללה בתוכן הדעת (נדח ח).

רבינו ניסים

הני כ"ד דתעניתא כנגד מי אמר ר' חלבו כנגד כ"ד רגנות שאמר שלמה. הא מילתא פירשה בתלמוד ארץ ישראל פיריקין ובפרק ב' דתענית (הלכה ב) אין חלבו ור' שמואל כנגד כ"ד פעמים נה תפלה תחנה שכתובין בפרשת שלמה ואית בגמרא בפ' משקן בית הללחין (מועד קטן דף ט) ובפרק כל ישראל יש להם חלק (דף קז קז) בשעה שבנה שלמה את בית המקדש ובקש להכניס ארון לבית קדש הקדשים דבקו עשרים זה בזה אמר כ"ד רגנות כו':

והשק"ף. חשב לזכור אותה.

(בראשית יט): **רשע מעיקרו**. ושז מרשעמו פעמים שחזר ונעשה

רשע: הוא ינאי. ששנינו בקידושין (פ"ג דף סו). שהרג חכמי ישראל:

ינאי רשע מעיקרו. ונעשה לדיק וחזר לרשעמו: **דאחיל נה**.

התחיל לאומרה וטעה באמצעיתה:

לא שנו. הא דלמך רב יהודה מעלין אותו: **שנעה קולות**. כזממור קול ה'

על המים (תהלים כט): **שאמרה חנה**.

כפרשת עלץ לצי (ש"א ז): **כ"ד רגנות**.

כפרשת ויעמוד שלמה (מלכים א ח) רנה תפלה תחנה כלהון כ"ד איכא:

ציומא דרחמי. שהולך לבקש רחמים

שדבקו שערים זה צוה ולא היו

מניחין להכניס ארון לבית קדשי

הקדשים כדלמרי' כזומעד קטן (דף

ט): **מעין כל צרכי**. אומר כזולר

ומזכר על כל אמת ואמת: **הצינו**.

ואינו מזכר אלל שומע תפלה בכל הברכות שזין שלש ראשונות לשלש

אחרונות. הצינו כנגד אתה חונן

ומול את לבצנו כנגד השיצנו לטלות

לנו כנגד סלח לנו להיות גאולים כנגד

גאולה וכן כולס: **צנאום ארלך**. לשון

נוה כמו צנאות דשא ירצילני (תהלים

כג) והוא כנגד צרכת השעים:

והטועים על דעתך. העוזרים על

דברך: **ישפטו**. כנגד דקרה ומשפט.

לשון אחר והטועים כמשפט על דעתך

ישפטו השיצס ללמדס לשפטו כדברך

וכן עיקר נראה לי וכן כה"ג: לייט

עלה אצי. לפי שמדלג הברכות וכוללן

בצרכה אחת: **כל השנה מי עדינן**

כרצי עקיבא. כלומר כשאנו מתפללין

י"ח שלמות מי עדינן כר' עקיבא

לומר צרכה רביעית כפני עזמה

דהשתא כשמתפללין הצינו נעציד

כותיה: שנע סקון. שלש ראשונות

ושלש אחרונות והצינו: **ונכללה**.

להצלה: מכלל. בתוך הצינו כדרך

שהוא כוללה בתוכן הדעת ויאמר

הצינו ה' אליהנו המגדיל צין קדש

לחול לדעת דרכך: **לאטרויד**.

לטעות: **כחלתם**. התפלה יכול אדם

לכיון דעמו יותר מן האלמנע: **גבורות**

גשמים. הזכרה ענלמא היא לפיכך

מחזירין אותו שאינה תפלה שיכול

לאומרה כזומע תפלה: **ציחיד**. מחזירין

אותו: **צלצור**. יחיד המתפלל עם הצכור:

דאדכר קודם ש"ס. אין מחזירין

אותו שיכול לאומרה כזומע תפלה:

תחנונים

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

כ"א.

אֵיִימָן עֲלֶה אֲבִי אֲמָאן דַּמְצָאִי הַבִּינֵנוּ. והכי ק"ל ויש ספרים

דמסיק ה"מ כזמא אלל כדרך שרי כדמשמע כזכילתין (ה)

גבי רבי יוסי וכו':

וּנְבַלָּהָה בהביננו. והא דלמרינן כפ"ק דנדה (דף ח:) כל השנה

כולה מתפלל אדם י"ח חוץ ממואלאי

י"ה"כ מפני טורח כצור מפני התענית

וי"א שמתפללים י"ח שליוות מפני

שז"ל הצלה כחונן הדעת ותימה

אמאי לא פריך ונכללה כהצינו

וי"ל דלא דמי דהתם כל השנה כולה

מתפלל י"ח ואין לנו להקשות ונכללה

מכלל כדי לשנות המנהג של כל השנה

אזל הכא שכל השנה מתפלל הצינו

פריך ספיר למה לי לשנות המנהג:

כשציל אתה חוננתנו ונכללה כהצינו:

מַפְנֵי שיכוֹל לְאֹמְרָה בשו"ת.

כדלמר (לקמן לא.) (ע"ג)

דף ח) שואל אדם לרכיז כשו"ת ודוקא

לרכיז כגון שיס לו חולה כזוך צימו או

שנריך שדכו מים דהוא מעין תפלה

וכן שאלה אזל הזכרה והצלה ושאר

שצמים אסור שאינה מעין שו"ת

וגראה שכל האומר כרוך אתה ה'

שו"ת אחר שקיים דברי תחנונים

מיושז מגונה כדלמרי' (מגילה דף יח.)

מכאן ואילך אסור לספר כשצמו

של מקוס כלומר להוסיף צרכות על

אלו ואפילו אם נא להתפלל שמה

עשרה עוד פעם אחרת אסור

שגראה כמוסף על הצרכות והא

דלמר לעיל (דף כה.) ולואי שיתפלא

אדם כל היום (ו) היינו דוקא ספק

התפלל אזל ודאי אוקמינן לעיל

שפוסק אפי' באמצע צרכה כשמואל

כפרק מי שממו (טס) ומה שלחית

כצור שונה כהן היינו להוליא רצים

ידי חוצמן ומה שמתפלל כלמס היינו

כדי להסדיר תפלמו כדמוקמינן כפרק

כתרל דר"ה (דף לה):

הא

אומר מעין שמנה עשרה רב אמר מעין כל ברכה

וברכה ושמואל אמר י'הבינו ה' אליהנו לדעת דרכך ומול את לבבנו ליראתך

ותסלח לנו להיות גאולים ורחקנו ממכאובינו ודשננו כנאות ארצך ונפוצותינו

מארבע תקבץ והתועים על דעתך ישפטו ועל הרשעים תניף ידך וישמחו

צדיקים בבנין עירך ובתקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר

לבן ישי משיחך טרם נקרא (א) אתה תענה ברוך אתה ה' שומע תפלה י'לייט

עלה אביי אמאן דמצלי הבינו אמר רב נחמן אמר שמואל דכל השנה

כולה מתפלל אדם הבינו חוץ ממוצאי שבת וממוצאי ימים טובים מפני

שצריך לומר הבדלה כחונן הדעת מתקף לה רבה בר שמואל ונימרה ברכה

רביעית בפני עצמה מי לא תנן ר"ע אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה

כל השנה כולה מי עבדינן כר' עקיבא דהשתא נמי נעביד כל השנה כולה

מתקין סרי תקון תשסרי לא תקון הכא נמי שבע תקון תמני לא תקון

בר אביי ה'כל השנה כולה מתפלל אדם הבינו חוץ מימות הגשמים מפני שצריך לומר שאלה בברכת

השנים מתקין לה מר זוטרא ונכללה מכלל ודשננו כנאות ארצך ותן טל ומטר אתי לאטרודי אי הכי

הבדלה כחונן הדעת נמי אתי לאטרודי אמרי התם כיון דאתיא בתחלת צלותא לא מטריד הכא כיון

דאתיא באמצע צלותא מטריד מתקין לה רב אשי ונימרה בשומע תפלה דא"ר תנחום אמר רב אסי טעה

ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיתת המתים מחזירין אותו מפני ששכיל

לאומרה בשומע תפלה והבדלה כחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שאינו

גופא א"ר תנחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה

בברכת השנים אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה והבדלה כחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול

מפני שיכול לאומרה על הכוס מיתיבי (ט) טעה י'ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו

שאלה י'בברכת השנים מחזירין אותו והבדלה כ'כחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס

ל"ק הא ביחיד הא בצבור בצבור מ"ט לא משום דשמעה משליח צבור אי הכי האי מפני שיכול לאומרה בשומע

תפלה מפני ששומע משליח צבור מיבעי ליה אלא אידי ואידי ביחיד ול"ק ה'הא דאדכר קודם שומע תפלה

הא

למעלה. וסוגיא דשמעאל כשמואל רטא, מיהו חזיון דנהגו לצלויי כי הא דרב בתפלת המנחה בעידנא דממרי,

ולא חזיון רבנן קשיאי דהוו מחו בידיהו, ש"ם דהלכתא כותיה דרב. לייט עלה אביי אמאן דמצלי הבינו. ואע"ג

דלייט אביי אמאן דמצלי הבינו, יש מי שאומר לכל מאן דאפשר ליה, אבל מאן דטריד או בדרך לא לייט אביי. אמר ר' תנחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים וכו'. (ירושלמי: אמר ר' זעירא בשם

ר' חנינא, היה עומד בגשם והזכיר של טל אין מחזירין אותו, והתניא בטל וברוחות לא חיובי חכמים להזכיר ואם בא להזכיר מוכיר, לא דאמי ההוא דמיקל להווא דלא מצלי ולא מיקל, בגשם

והזכיר של טל אין מחזירין אותו, והתניא אם לא שאל בברכת השנים או שלא אמר גבורות גשמים מחזירין אותו, כההוא דלא אידכר לא טל ולא מטר.

מו א ב מיי פיי מהל'

תפלה הל' ג סמג עשין

יע טוש"ע אר"ח ס' קבו

סעף א':

בזח ג ד ה מיי פיי שס

הל' גן ג ד סמג שס

טוש"ע אר"ח סימן קי סעף

א':

בזח ר מיי פיי שס הל' ח

סמג שס טוש"ע א"ח

ס' קיד סעף ה':

ג ד מיי שס הלכה ט סמג

שס טוש"ע א"ח ס' קח

סעף ד':

נאח מיי שס הל' ט סמג

ס' קיד סעף ה':

דלז סעף א':

זב ט מיי שס הל' ט סמג

שס טוש"ע א"ח סימן

קח סעף ה':

→

רבינו חננאל

הני עשרים וארבע

התעניתא כנגד מי אמר ר'

חלבו כנגד כ"ד רגנות

שאמר שלמה בשעה

שהכניס ארון לבית קדשי

הקדשים. ירושלמי: כ"ד

תעניות כנגד כ"ד פסמים

שכתוב בפרשת שלמה נה

תפלה תתנה. מאי מעין

שמונה עשרה רב אמר

מעין כל ברכה וברכה.

פירוש, מוכרי שלש

ראשונות כסדרן ואומר

ברכה רביעית חנון מאתך

דעה כינה והשכל בא"י חונן

הדעת, והחזירנו בתשובה

והעלה ופואה שלמה לכל

מכותיו בא"י דופא חזיל

עמו ישראל, וברך שחנינו

לסלוח, כזאולנו מהרה למען

שנך בא"י גואל ישראל,

והעלה ופואה שלמה לכל

מכותיו בא"י דופא חזיל

עמו ישראל, וברך שחנינו

לסלוח, כזאולנו מהרה למען

שנך בא"י גואל ישראל,

והעלה ופואה שלמה לכל

מכותיו בא"י דופא חזיל

עמו ישראל, וברך שחנינו

לסלוח, כזאולנו מהרה למען

שנך בא"י גואל ישראל,

והעלה ופואה שלמה לכל

מכותיו בא"י דופא חזיל

עמו ישראל, וברך שחנינו

לסלוח, כזאולנו מהרה למען

שנך בא"י גואל ישראל,

והעלה ופואה שלמה לכל

מכותיו בא"י דופא חזיל

עמו ישראל, וברך שחנינו

לסלוח, כזאולנו מהרה למען

שנך בא"י גואל ישראל,

והעלה ופואה שלמה לכל

מכותיו בא"י דופא חזיל

עמו ישראל, וברך שחנינו

לסלוח, כזאולנו מהרה למען

שנך בא"י גואל ישראל,

והעלה ופואה שלמה לכל

מכותיו בא"י דופא חזיל

עמו ישראל, וברך שחנינו

לסלוח, כזאולנו מהרה למען

שנך בא"י גואל ישראל,

והעלה ופואה שלמה לכל

מכותיו בא"י דופא חזיל

עמו ישראל, וברך שחנינו